

ЄС В СИСТЕМІ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН XXI СТ.

(ОК 12 - обов'язкова компонента)

Ступінь вищої освіти – *другий (магістерський)*

Освітньо-професійна програма: С2 «Політологія»

Курс навчання: 1, семестр 2

Кількість кредитів: 3, 90 годин

Мова викладання: українська

Дні, час, місце: Французький б-р, 24/26, за розкладом

Консультації: Французький б-р, 24/26, к. 35,

Щотижнево, згідно графіку

консультацій

СИЛАБУС

Викладач:	кандидат політичних наук, доцент <i>Кадук Наталя Іванівна</i>
Кафедра:	політології
Контактна інформація:	kaduk.natalia@onu.edu.ua

КОМУНІКАЦІЯ

Комунікація зі здобувачами буде здійснюватися через вказаний e-mail та очні зустрічі на консультаціях.

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Метою дисципліни є формування у здобувачів вищої освіти системних знань про роль і місце ЄС в системі міжнародних відносин XXI ст., а також розвиток умінь та практичних навичок аналізу інтеграційних процесів в Європі в контексті формування та функціонування спільної зовнішньої політики та політики безпеки ЄС в умовах формування багатопольярного світу.

Завданнями дисципліни є:

~ вироблення цілісного теоретичного бачення Європейського Союзу як актора міжнародних відносин у XXI ст.;

формування у здобувачів вищої освіти системних знань про особливості формування та функціонування спільної зовнішньої політики та політики безпеки ЄС;

~ ознайомлення з особливостями відносин ЄС з різними державами та міжнародними організаціями на сучасному етапі розвитку;

формування вмінь і навичок аналізу ролі та місця Європейського Союзу в умовах формування багатопольярного світу.

Пререквізити: «Політична регіоналістика», «Політична глобалістика».

Постреквізити: «Міжнародні конфлікти та миротворча діяльність»,

«Кваліфікаційна робота».

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен:

~ знати:

~ знати логіку розвитку інтеграційних процесів в Європі;
~ мати цілісне теоретичне бачення Європейського Союзу як актора міжнародних відносин у XXI ст.;

~ знати особливості формування та функціонування спільної зовнішньої політики та політики безпеки ЄС, її інституційно-правове забезпечення;

~ знати особливості відносин ЄС з різними державами та міжнародними організаціями на сучасному етапі розвитку;

~ вміти:

~ вміти самостійно аналізувати роль та місце Європейського Союзу в умовах формування багатополірного світу;

~ вміти використовувати здобуті знання для вирішення професійних завдань на практиці.

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 30 (10) аудиторних годин та 60 (80) годин самостійної роботи, що становить 3 кредити ЄКТС.

Зміст навчальної дисципліни

Тема	Результати навчання	Форми робіт
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Європейський Союз як учасник міжнародних відносин		
Тема 1. Загальна характеристика сучасної системи міжнародних відносин.	Основні риси сучасної системи міжнародних відносин (кінець XX – початок XXI ст.): глобалізація, інтернаціоналізація, зростання ролі міжнародних організацій і недержавних акторів, зниження ролі військової сили, збільшення рівня керованості міжнародними процесами тощо. Формування багатополірного світу. Інтеграційні та дезінтеграційні процеси в сучасному світі. Політико-правовий режим сучасних міжнародних відносин. Принципи як фундаментальні норми міжнародного права. Глобальні загрози людству та пошуки шляхів протистояння їм. Глобалізація як провідна тенденція розвитку світового співтовариства. Трансформація функцій держави під впливом глобалізації. Вплив процесів глобалізації на ЄС.	Обговорення, завдання, презентації
Тема 2. Європейський Союз як	Політичний складова становлення ЄС як світового гравця на міжнародній арені в умовах формування багатополірного світу.	Обговорення, завдання, презентації

світовий гравець на міжнародній арені.	Місце Європейського Союзу в міжнародних економічних відносинах. Соціокультурний аспект євроінтеграційних процесів. Роль Європейського Союзу у забезпеченні міжнародної та європейської безпеки. Інтереси ЄС як світового гравця в інших регіонах світу. Особливості взаємовідносин між ЄС та іншими країнами світу в умовах сьогодення. Сучасна стратегія розширення ЄС.	
Тема 3. Спільна зовнішня політика та політика безпеки ЄС.	Витоки та еволюція спільної зовнішньої політики та політики безпеки ЄС. Інституційно-правове забезпечення спільної зовнішньої політики та політики безпеки в ЄС. Процес прийняття рішень у зовнішній політиці ЄС. Інструменти Євросоюзу для впливу у світі. Позиції країн-членів ЄС щодо спільної зовнішньої політики та їх трансформація під впливом сучасних викликів міжнародній й європейській безпеці. Еволюція пріоритетів у сфері безпеки в Євросоюзі: Європейська стратегія «Безпечна Європа у кращому світі» 2003 р., Глобальна стратегія ЄС «Спільне бачення, єдиний підхід: сильна Європа» 2016 р., «Стратегічний компас» Європейського Союзу 2022 р. Геополітичний контекст європейської безпеки.	Обговорення, завдання, презентації
Тема 4. Поточна стратегія розширення ЄС	Загальна характеристика поточної стратегії розширення ЄС. Процедура вступу до ЄС. Копенгагенські критерії як вимога для вступу до ЄС. Характеристика країн-кандидатів на вступ до ЄС. Порівняльний аналіз євроінтеграційного поступу країн-кандидатів. Проблеми та перспективи розширення ЄС на сучасному етапі розвитку.	Обговорення, завдання, презентації
Тема 5. Європейська політика сусідства: «південний» та «східний» виміри.	Передумови, сутність та особливості Європейської політики сусідства. Роль країн Європейської політики сусідства у забезпеченні безпеки та стабільності на нових кордонах ЄС. «Союз для Середземномор'я» як складова ЄПС. Політичні та економічні інтереси ЄС в Середземноморському регіоні. «Східне партнерство» як напрям розвитку Європейської політики сусідства. Особливості	Обговорення, завдання, презентації

	взаємовідносин між ЄС та країнами «Східного партнерства». Елементи «Східного партнерства»: Угоди про асоціацію, договори вільної торгівлі, безвізовий режим, структура багатосторонньої співпраці та збільшення фінансової допомоги. Основні результати та перспективні напрями розвитку Європейської політики сусідства та Східного партнерства.	
Тема 6. Відносини ЄС з міжнародними організаціями	Особливості відносин ЄС з міжнародними організаціями. Відносини Європейського Союзу з ООН. ЄС в якості спостерігача при ООН. Взаємодія ЄС та ООН у вирішенні міжнародних проблем. Відносини ЄС і Світовою організацією торгівлі. Відносини ЄС і МВФ. Взаємодія ЄС з європейськими регіональними організаціями: НАТО, ОБСЄ, Радою Європи. Співробітництво ЄС та НАТО у сфері забезпечення міжнародної та європейської безпеки.	Обговорення, завдання, презентації
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Відносини ЄС з іншими країнами		
Тема 7. Взаємовідносини ЄС з Великою Британією та іншими країнами Європи	Організаційно-правові засади відносини ЄС з Великою Британією після її виходу з цієї організації. Інтереси Великої Британії та ЄС в умовах формування багатопольярного світу та загострення загроз міжнародній та європейській безпеці. Економічний вимір співпраці ЄС та Великої Британії. Відносини ЄС з країнами Європейської асоціації вільної торгівлі. Особливості відносин ЄС з іншими країнами Європи.	Обговорення, завдання, презентації
Тема 8. Взаємовідносини ЄС-США	Еволюція взаємин ЄС та США в системі міжнародних відносин. Співробітництво ЄС та США в політичній та безпековій сферах. Співвідношення військово-політичної інтеграції в ЄС та євроатлантичних структур безпеки. Спільне та відмінне у позиціях ЄС та США щодо питань міжнародної політики. Торговельно-економічне співробітництво ЄС та США. Процес прийняття рішень в системі трансатлантичних відносин. Переговорний процес та перспективи підписання Угоди про трансатлантичне партнерство з торгівлі та інвестицій між ЄС та США.	Обговорення, завдання, презентації
Тема 9. Взаємовідносини ЄС-	Формування багатопольярного світу та його вплив на інтереси ЄС та Китаю.	Обговорення, завдання,

Китай	Організаційно – правові засади становлення взаємовідносин між Європейським Союзом та Китайською Народною Республікою. Існуючі проблеми у політичному діалозі ЄС та КНР. Взаємодія ЄС та Китаю в політичному та безпековому вимірі. Торговельно-економічні відносини між ЄС та Китаєм: проблеми та перспективи.	презентації
Тема 10. Відносини ЄС з країнами Азії.	Інтереси ЄС в південно-азійському регіоні: економіка, права людини, безпекові аспекти. Концепція інтеррегіоналізму. Відносини ЄС та Асоціації держав Південно-Східної Азії. Основні напрями взаємодії ЄС та АСЕАН. Форум «Азія-Європа» як формат багатостороннього співробітництва. Відносини між ЄС та країнами Азіатсько-Тихоокеанського регіону. Перспективи розвитку торговельно-економічного співробітництва ЄС та країн АТР. Взаємовідносини ЄС-Японія. Взаємовідносини ЄС-Індія. Взаємовідносини Європейського Союзу з іншими країнами Азії.	Обговорення, завдання, презентації
Тема 11. Відносини ЄС з країнами Африки, Карибського та Тихоокеанського регіону (АТК)	Історія відносин ЄС та країн АКТу: від Ломейських конвенцій до Котонуської угоди. Політичний діалог, засоби стимулювання регіональної інтеграції, сприяння розвитку у відносинах ЄС та країн АКТу. Цілі та завдання політики ЄС у щодо держав АКТу. Відносини ЄС-Африканський Союз.	Обговорення, завдання, презентації
Тема 12. Відносини ЄС з країни Латинської Америки	Організаційно – правові засади становлення взаємовідносин між Європейським Союзом та країнами Латинської Америки. Відносини ЄС з Бразилією, Аргентиною, Чилі. Відносини ЄС - МЕРКОСУР. Відносини ЄС – СЕЛАК .	Обговорення, завдання, презентації

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

1. Веселовський А. І. Відносини США – Європейський Союз: тенденції та варіанти у середньостроковій перспективі. К., 2020. 33 с. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2020-03/veselovsky-20_03.pdf
2. Гавінська І.-М. С. Співробітництво Великої Британії та Європейського Союзу після Брекзиту: умови та перспективи *Наукові записки студентів та аспірантів. Серія «Міжнародні відносини»*. 2020. Вип.5. С. 127-133. URL: <https://eprints.oa.edu.ua/8271/>

3. Гірман А.П., Волкова В. А., Ковальчук А.О. Зовнішня політика та міжнародні зв'язки Європейського Союзу *ПОЛІТИКУС*. 2020. Випуск 6. С. 13-16. URL: http://politicus.od.ua/6_2020/4.pdf

4. Глобальні проблеми міжнародних відносин та світової політики: безпековий вимір : підруч. ; за заг. ред. д-ра політ. наук, проф. І. В. Алексєєнко / І. В. Алексєєнко, А. І. Курас, А. Х. Маргулов. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2021. 164 с.

5. Грубінко А.В. Велика Британія в системі європейської зовнішньої і безпекової політики (1990-2016 рр.): монографія. Тернопіль: Вектор, 2017. 640 с.

6. Грубінко А.В. Європейський Союз після Brexit: продовження історії Моногр./ А.В. Грубінко, А.Ю. Мартинов. Терн.: Осадца Ю.В., 2021. 258 с.

7. Європейський Союз : вчора, сьогодні, завтра : навч. посібник / укл. Ю. Макар, В. Бурдяк, В. Макар, В. Семенко. – Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. – 400 с.

8. Європейський Союз в міжнародних відносинах : навч. посібник / В.В. Копійка, С.О. Маковський, М.А. Миронова; за ред. В.В. Копійки. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2021. – 560 с.

9. Європейський Союз у ХХІ столітті: функціонування та розвиток: монографія / ред.: В.С. Загорський, О. Я. Красівський; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2016. – 631 с.

10. Європейський Союз: загальна інформація, організаційна структура, правова система : словник-довідник / уклад. Кононенко Ю. С., Лубко І. М. – Черкаси, 2019. – 290 с.

11. Мельничук В. О. Від партнерства до суперництва: роль ідеологічних та безпекових розбіжностей у відносинах ЄС–Китай. *Філософія та політологія в контексті сучасної культури*. 2025. №17(1). С. 241-247. <https://doi.org/10.15421/352531>

12. Міжнародні відносини та світова політика : навчальний посібник / О. М. Кузь, Д. С. Коротков, Д. Ю. Михайличенко, О. В. Бровко ; за заг. ред. д-ра філос. наук, професора О. М. Кузя. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. – 201 с.

13. Перспективи розвитку політики ЄС: глобальні та регіональні виміри: монографія / колектив авторів; за заг. ред. О.І. Брусиловської, І.М. Ковалю. – Одеса: Одес. нац. ун-т ім. І.І. Мечникова, 2019. – 200 с.

14. Підсумки саміту ЄС-Китай у Пекіні, 24 липня 2025 року. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosyny/pidsumky-samitu-yes-kytay-u-pekini>

15. Ус І., Широкий Г. Рамкова торговельна угода між ЄС та США, 2025 р. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2025-07/az_torgoveln_ugoda_ssha_es_ukr_blank_31072025.pdf

16. Фоменко С. В. Огляд ролі та інтересів Європейського Союзу як глобального гравця *Інвестиції: практика та досвід*. 2015. № 19. С. 119-124.

17. A Global Strategy for the European Union's Foreign And Security Policy 2016: URL: http://eeas.europa.eu/archives/docs/top_stories/pdf/eugs_review_web.pdf

18. A Strategic Compass for Security and Defence. For a European Union that protects its citizens, values and interests and contributes to international peace and

security. Council of the European Union, 2022. URL: https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/documents/strategic_compass_en3_web.pdf

19. European Security Strategy 2003
URL: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-15895-2003-INIT/en/pdf>

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Європейського Союзу <https://european-union.europa.eu>
2. Європейська служба зовнішніх справ https://www.eeas.europa.eu/_en

ОЦІНЮВАННЯ

Форма підсумкового контролю – іспит.

Проведення контролю результатів навчання здобувачів відбувається відповідно до Положення про організацію і проведення контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти Одеського національного університету імені І.І. Мечникова URL : https://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/documents/polozennya/poloz-org-kontrol_2022.pdf

ПОЛІТИКА КУРСУ

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (-10%). Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин.

Політика щодо академічної доброчесності: регламентується Кодексом академічної доброчесності учасників освітнього процесу Одеського національного університету імені І.І. Мечникова, Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату у освітній та науково-дослідній роботі учасників освітнього процесу та науковців Одеського національного університету імені І.І. Мечникова (<http://onu.edu.ua/uk/geninfo/official-documents>).

Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим. В окремих випадках навчання може відбуватись он-лайн з використанням дистанційних технологій. Порядок та умови такого навчання регламентуються Положенням про організацію освітнього процесу в ОНУ (<http://onu.edu.ua/uk/geninfo/official-documents>). У випадку відсутності здобувача на лекції або практичному занятті він зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття через опитування в поза аудиторний час (час консультацій викладача). Невідпрацьовані заняття вважаються незданими і за них не нараховується оцінка в балах. У підсумку, оцінені за 100-бальною системою, знання здобувача відображаються у заліково-екзаменаційній відомості та заліковій книжці.